

O-ST 039

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

Extension of Organic Rice Production of Farmers in Kanthararom Sub-district,

Krasang District, Buri Ram Province

พิจิตรา โกติรัมย์ (Pijittra Kotiram)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalemsak Toomhirun)²

จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ (3) ระดับความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ (4) ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ (5) ระดับการรับรู้และความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ และ (6) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรายย่อย กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2562 ตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 277 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 164 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 64.6 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 53.09 ปี และมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.11 ไร่ (2) มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามเกณฑ์กำหนดการผลิตข้าวอินทรีย์มาก (3) มีความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ยมากที่สุด (4) ประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ แหล่งรับซื้อข้าวอินทรีย์ (5) ได้รับความรู้มากที่สุดทุกประเด็น จากสื่อบุคคล (ราชการ) วิธีการส่งเสริมแบบทัศนศึกษา และ (6) แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ถ่ายทอดความรู้โดยนักส่งเสริมการเกษตร ด้วยช่องทางและวิธีการที่เหมาะสม เช่น การบรรยายร่วมกับการทัศนศึกษาและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น นำไปสู่การปฏิบัติตามมาตรฐานได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตข้าวอินทรีย์อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

¹นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
pijittra47@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) general conditions, basic social conditions, and economic conditions (2) organic rice production conditions (3) knowledge and opinion level towards organic rice production (4) level of problems and suggestions regarding organic rice production (5) level of acceptance and needs in the extension forms and method of organic rice production and (6) the analysis of extension guidelines in organic rice production of farmers. The population of the research was 227 farmers who applied to participate in sustainable agricultural development project as part of the organic rice production extension and development activity of the year 2019 in Kanthararom sub-district, Krasang district, Buri Ram province. The sample size of 164 people was determined by using simple random sampling method. The data was analyzed by using statistics such as frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research stated that (1) 64.6% of farmers were female with the average age of 53.09 years, the average area of rice production of 20.11 Rai. (2) They strictly followed the organic rice production criteria at the high level. (3) Farmers had knowledge and opinions towards organic rice production at the highest level on average. (4) Farmers faced with the problems of the lack of water resources and the organic rice distribution channel. (5) They received and wanted knowledge in all aspects at the highest level from personal media (government). The extension method that they preferred would be through field trip. (6) Extension guideline in organic rice production included the knowledge transfer by agricultural extensionists via appropriate channels and methods such as lectures along with field trips and actual field practice so that farmers would have more understanding in the subject leading to the correct way of meeting the standard practices.

Keywords: Extension, Organic rice production, Krasang District, Buri Ram Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของไทย โดยในช่วง ปี 2557 – 2561 มีมูลค่าการส่งออกด้านสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ เป็นลำดับที่ 2 รองจากสินค้าเกษตรประเภทยางพารา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) จากสถานการณ์การผลิตข้าวหอมมะลิของประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาในเรื่องการตลาด เนื่องจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตข้าวเป็นตัวกำหนด ซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดมีหลายด้าน เช่น เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลจัดการแปลงนาเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีมาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ รวมถึงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในปริมาณมากอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตข้าวมีสารเคมีตกค้างในปริมาณสูงเกินระดับความปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค และจากกระแสความตื่นตัวด้านรักษาสุขภาพของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ การสนับสนุนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานปลอดภัย ที่สร้างคุณค่าทางโภชนาการให้แก่ผู้บริโภค โดยมีความเชื่อมั่นว่าสินค้าอินทรีย์จะทำให้สุขภาพร่างกายไม่มีความเสี่ยงจากสารเคมีสังเคราะห์ และจะช่วยสนับสนุนเกิดสมดุลของระบบนิเวศที่ยั่งยืน รัฐบาลจึงได้กำหนดให้มีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การค้า การบริโภค และการบริการเกษตรอินทรีย์ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล” (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2560)

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการเพาะปลูกข้าวเป็นพืชหลักรองจากจังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ร้อยเอ็ด สุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์โดยร่วมกันขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดได้แก่ พืช GAP และพืชอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในส่วนอำเภอกระสังเองได้เริ่มมีการส่งเสริมจากการผลิตข้าวทั่วไปเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์ ตั้งแต่ ปี 2557 ทั้งในลักษณะนาแปลงใหญ่อินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้รวมถึงเกษตรกรในพื้นที่ตำบลกันทรารมย์ ที่การผลิตข้าวประสบปัญหาต่างๆ เช่น ผลผลิตราคาต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อรายได้หลักของเกษตรกร ส่งผลให้ขาดสภาพคล่องไม่มีเงินหมุนเวียนมาลงทุนในการผลิตต่อไป จึงเกิดการรวมกลุ่มกันปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการผลิตข้าวแบบทั่วไป เป็นการผลิตข้าวอินทรีย์ (ระยะปรับเปลี่ยน) ด้วยการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2562 ขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นนับว่าการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์มีความสำคัญต่อเกษตรกรในพื้นที่ตำบลกันทรารมย์ ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ก่อให้เกิดการสร้างรายได้และผลตอบแทน เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลให้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้ในการประกอบการตัดสินใจทำการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของตำบลกันทรารมย์ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อนำแนวทางการส่งเสริมไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพพื้นฐานทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาระดับความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาระดับการได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
6. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2562 ในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมดจำนวน 277 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโรยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 3) ความรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 5) การได้รับและความต้องการในรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในตอนที่ 2) ตอนที่ 3) ตอนที่ 4) และตอนที่ 5) สูงกว่า 0.7 ซึ่งสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับโดยกำหนดเกณฑ์ตามค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.09 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน และมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 24.03 ปี เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.11 ไร่ ส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.31 คน เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการขายข้าว 72,162.80 บาท และมีภาระหนี้สินเฉลี่ย 58,626.87 บาท โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกข้าวเกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม โดยทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์

2. สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย เป็นนาอาศัยน้ำฝนทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ตั้งแปลงนาห่างจากชุมชนไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร มีการเตรียมพื้นที่มีด้วยการไถกลบตอซัง ฟางข้าว มีการปรับแต่งคันนาให้มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร มีการจัดทำแนวกันชนในแปลง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ได้แก่ ตะไคร้ กล้วยาแฝก กล้าย มีการปลูกพืชปุ๋ยสดในแปลง ได้แก่ ปอเทือง ถั่วเขียว ถั่วพรีา เกษตรกรส่วนใหญ่ ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 21-25 กิโลกรัมต่อไร่ และใช้เมล็ดพันธุ์ของตนเองเป็นหลักใช้วิธีการปลูกข้าวแบบหว่าน ปรับปรุงบำรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยคอกและใส่ปุ๋ยหมัก การกำจัดวัชพืชด้วยเครื่องตัดหญ้า และส่วนใหญ่ไม่มีวิธีป้องกันศัตรูข้าว ได้แก่ นก หนู ปู หอยเชอรี่ในแปลงนาส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยวนาวด ได้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 360.63 กิโลกรัมต่อไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว ด้วยการเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉางโดยเก็บใส่กระสอบป่านแยกกับข้าวชนิดอื่น เกษตรกรมีระดับความเคร่งครัดของการปฏิบัติตามเกณฑ์กำหนดในการผลิตข้าวอินทรีย์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33, SD.=0.81) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความเคร่งครัดมากที่สุด คือ เกษตรกรไม่ใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชในการปลูกข้าว ($\bar{X}$ = 4.71, SD.=0.64)

3. ระดับความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.6 มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับมากที่สุด (16.20 - 20.00 คะแนน) โดยเกษตรกรมีคะแนนระดับต่ำสุดคือ 8 คะแนน และมีคะแนนระดับมากที่สุด คือ 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยคือ 16.90 คะแนน ประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกทั้งหมด ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวกับการเตรียมดิน ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกและการเจริญเติบโตของข้าวและช่วยควบคุมวัชพืช

เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์โดยเฉลี่ยรวม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35 SD.= 0.74) ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ การปลูกข้าวอินทรีย์ช่วยลดสารเคมีปนเปื้อนในนาได้ ($\bar{X}$ = 4.62, SD.= 0.55) รองลงมาคือข้าวอินทรีย์ช่วยให้สุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคดีขึ้นและข้าวอินทรีย์มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ($\bar{X}$ = 4.59, SD.= 0.66) ด้านต้นทุนการผลิตข้าวและการตลาดพบว่าเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์ในปีการผลิต 2562 เฉลี่ยต่อไร่ 2,773.98 บาท โดยเป็นรายจ่ายค่าค่าเตรียมดินในการจ้างไถ/จ้างปรับพื้นที่ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 592.50 บาท ลักษณะการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรทั้งหมดเป็นการจำหน่ายข้าวเปลือกเพื่อการบริโภค ส่วนใหญ่จำหน่ายข้าวให้กับโรงสี และจำหน่ายข้าวได้ราคาเดียวกันกับข้าวทั่วไป

4. ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.95, SD.= 0.82) ดังนั้นด้านสภาพพื้นที่การเพาะปลูก พบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.99, SD.= 0.57) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ($\bar{X}$ = 3.77, SD.=1.05) ด้านการจัดการผลผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.72, SD.= 0.82) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจดบันทึกไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 2.91, SD.= 0.76) และด้านอื่นๆ พบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11, SD.= 0.93) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แหล่งรับซื้อข้าวอินทรีย์ ($\bar{X}$ = 3.73, SD.= 1.02) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ดังนี้อาจให้มีแปลงสาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นและมีตลาดรับซื้อข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ที่มีการแบ่งแยกในด้านราคาและคุณภาพที่ชัดเจน

5. ระดับการได้รับและความต้องการในรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ผลการศึกษา พบว่าระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82, SD.= 0.81) โดย

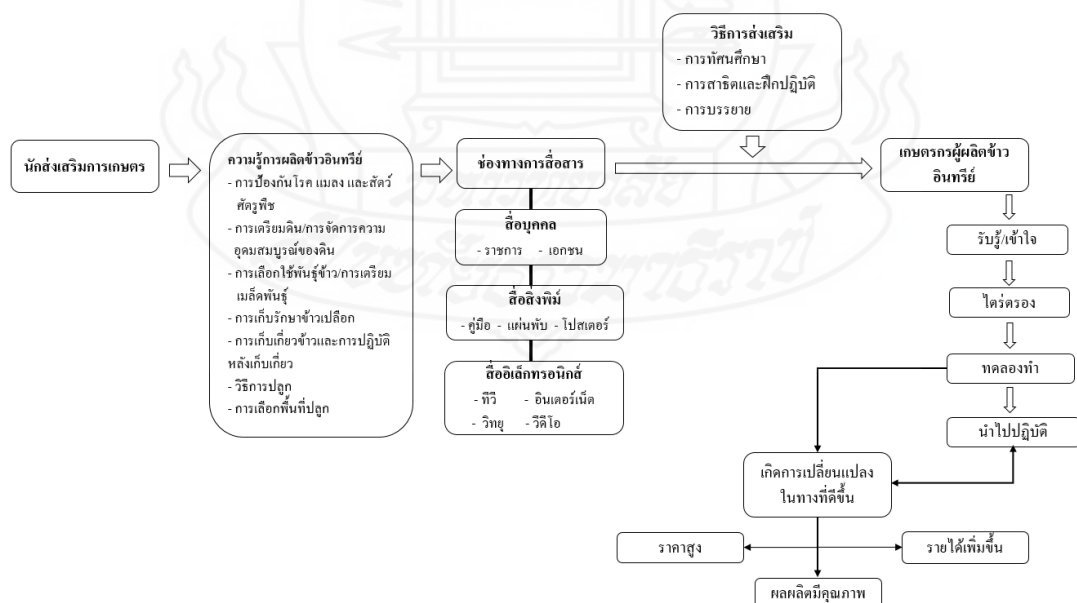

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ประเด็นที่เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุด ได้แก่ การเก็บรักษาข้าวเปลือก ($\bar{X}$ = 4.09, SD. = 0.83) ระดับความรู้ที่เกษตรกรต้องการ เกษตรกรมีความต้องการความรู้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47, SD. = 0.73) โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการความรู้มากที่สุด ได้แก่ การป้องกันโรค แมลง และศัตรูศัตรูพืช ($\bar{X}$ = 4.54, SD. = 0.75) ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ เกษตรกรต้องการความรู้ระดับมากที่สุดจากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ ($\bar{X}$ = 4.30, SD. = 0.91) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมากที่สุดในรูปแบบการทัศนศึกษา ($\bar{X}$ = 4.34, SD. = 0.89) และต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมากในรูปแบบการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 3.97, SD. = 1.11) และรูปแบบการสาธิต ($\bar{X}$ = 3.60, SD. = 1.12) ตามลำดับ

6. วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรจากการผลการศึกษาทำให้ทราบถึง สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ ระดับความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ การได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเกษตรกรมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ในเรื่องต่างๆ จากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ ด้วยวิธีการทัศนศึกษามากที่สุดจึงได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการผลิตอินทรีย์ของเกษตรกร โดยนักส่งเสริมการเกษตรที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ผ่านช่องทางและวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งในการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละครั้ง อาจใช้วิธีการส่งเสริมมากกว่า 1 วิธี เช่น การบรรยายถ่ายทอดความรู้ ควรเพิ่มกิจกรรมการศึกษาดูงานร่วมกับการฝึกปฏิบัติแปลงสาธิต เพื่อให้เกษตรกรได้ฟังและเห็นสภาพพื้นที่ ที่เหมาะสมกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์และได้รับความรู้ที่เข้าใจยิ่งขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติตามมาตรฐานได้อย่างถูกต้องเพิ่มมากขึ้น อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านผลผลิตมีคุณภาพจำหน่ายข้าวได้ราคาสูงขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกันทรารมย์ มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.09 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างกับศิริพร หล้าวรรณและสุพัตรา ศรีสุวรรณ (2562) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.28 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกันทรารมย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.11 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน แตกต่างกับประภาพรพรณ เหล่าวีระกุล (2554) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 28.24 ไร่ เป็นแรงงานประจำภาคเกษตรเฉลี่ยประมาณ 3 คน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกันทรารมย์ มากกว่าครึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม โดยทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์สอดคล้องกับพหล ศักดิ์คะทนต์ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกทำการเกษตรแบบเคมีหรือแบบอินทรีย์ ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กรในชุมชน และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

2. สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลกันทรารมย์ ส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย เป็นนาอาศัยน้ำฝนทั้งหมด เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ตั้งแปลงนาห่างจากชุมชนไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร สอดคล้องกับสุพรรณิ เลขกลาง (2554) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพพื้นที่ทำนาส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ลุ่มสลับดอน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย อาศัยน้ำฝนในการทำนา ระยะห่างจากบ้านไปแปลงนาเฉลี่ย 1.54 กิโลเมตร โดยส่วนใหญ่เกษตรกรตำบลกันทรารมย์มีการเตรียมพื้นที่มีด้วยการไถกลบตอซัง ฟางข้าว มีการปลูกพืชปุ๋ยสดในแปลง ได้แก่ ปอเทือง ถั่วเขียว ถั่วพรี สอดคล้องกับกรมการข้าว (2550) ระบุว่า การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน ด้วยการไม่เผาตอซังเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว และไม่ควรปล่อยที่ดินให้ว่างเปล่าก่อนการปลูกข้าวและหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว แต่ควรปลูกพืชบำรุงดินโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพรี โสน เป็นต้น

เกษตรกรตำบลกันทรารมย์ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมการข้าว (2550) ระบุว่า การเลือกใช้พันธุ์ข้าว พันธุ์ข้าวที่ใช้ควรมีคุณสมบัติด้านการเจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูก พันธุ์ข้าวอินทรีย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ที่นิยมใช้พันธุ์ กข15 และขาวดอกมะลิ 105 ซึ่งทั้งสองพันธุ์เป็นข้าวที่มีคุณภาพเมล็ดดีเป็นพิเศษสำหรับการเตรียมดินก่อนปลูกเกษตรกรทั้งหมดจะไถแปร/ไถป่น รองลงมาจะไถกลบตอซัง เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมดินส่วนมากจะใช้รถแทรกเตอร์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการปลูกข้าวแบบหว่าน และปรับปรุงบำรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยคอกทั้งนี้อาจเนื่องปุ๋ยคอกเป็นวัสดุที่สามารถหาได้ง่ายในพื้นที่ จึงสะดวกในการนำมาเป็นวัสดุบำรุงดิน สอดคล้องกับ บุญดิษฐ์ วรินทร์รักษา (2550) ระบุว่า การเตรียมดิน มีการไถเตรียมดินโดยการไถตะและไถแปร โดยใช้รถแทรกเตอร์ ส่วนการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน หากพิจารณาว่าปริมาณธาตุอาหารพืชยังไม่เพียงพอ ใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกจากแหล่งในพื้นที่ ที่ไม่ใช้สารเคมีหรือสารปฏิชีวนะในการเลี้ยงอัตรา 200-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เกษตรกรมีระดับความเคร่งครัดของการปฏิบัติตามเกณฑ์กำหนดในการผลิตข้าวอินทรีย์ในภาพรวมมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความเคร่งครัดมากที่สุด คือ เกษตรกรไม่ใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชในการปลูกข้าว การแยก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

อุปกรณ์ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูข้าวในระบบอินทรีย์กับอุปกรณ์ฉีดพ่นที่ใช้ในระบบเคมี สอดคล้องกับคำริ การวมาศ (2547) ระบุว่า การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีและสารที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ทางเคมี ทุกชนิดในทุกขั้นตอนการผลิตและการเก็บรักษาผลผลิต

3. ระดับความรู้และความคิดเห็นต่อการผลิตข้าวอินทรีย์

เกษตรกรตำบลกันทรารมย์ มากกว่าครึ่ง มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับ มากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกต้องทั้งหมด ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวกับการเตรียมดิน ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสภาพ ที่เหมาะสมต่อการปลูกและการเจริญเติบโตของข้าวและช่วยควบคุมวัชพืช สอดคล้องกับ ศิริพร หล้าวรรณและสุพัตรา ศรีสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ อำเภอยะนิง จัหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อกำหนดการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 89.2)

ในส่วนของความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในการ ประเด็นการปลูกข้าวอินทรีย์ช่วยลดสารเคมีปนเปื้อนในนาได้ รองลงมาคือข้าวอินทรีย์ช่วยให้สุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคดีขึ้น การปลูกข้าวอินทรีย์ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน การผลิตข้าวอินทรีย์สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับปริญญ์ พิทยาภินันท์ และอุไรวรรณ ทองแกมแก้ว (2561) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนจากนาข้าวเคมีมาเป็นนาข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนจากนาข้าวเคมีมาเป็นนาข้าวอินทรีย์ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตข้าว การมีหนี้สิน ปัญหาสุขภาพ ความเสื่อมโทรมของดินและการส่งเสริมจาก หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

4. ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านสภาพพื้นที่การเพาะปลูก พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรประสบปัญหาโดยรวมเฉลี่ยมากที่สุด คือ ขาดแคลนแหล่งน้ำ สอดคล้องกับสุพรรณา ไวถิตวัฒน์ (2560) ได้ ศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ และการปลูกข้าวแบบเกษตรเคมี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาด้านน้ำแล้งโดยระบบชลประทานไม่เพียงพอต่อการ ใช้ งาน ปัญหาของการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกันทรารมย์ด้านอื่นๆ พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรประสบปัญหาโดยรวม เฉลี่ยมากที่สุด คือ แหล่งรับซื้อข้าวอินทรีย์ สอดคล้องกับสุพรรณิ เลขกลาง(2554) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตข้าว อินทรีย์ของเกษตรกรในจัหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร คือ ราคาจำหน่ายของ ผลผลิตกับราคาข้าวทั่วไปยังไม่มี ความแตกต่างกัน ขาดตลาดรองรับที่แน่นอน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความต่อเนื่องในการ ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกรตำบลกันทรารมย์ คือ เกษตรกรอยากให้มีแปลงสาธิตการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับ การรับรองมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้นและอยากให้มิตลาดรับซื้อข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ที่มีการ แบ่งแยกในด้านราคาและคุณภาพ

5. ระดับการได้รับและความต้องการในรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกร ได้รับความรู้ระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การเก็บรักษาข้าวเปลือก เกษตรกรมีความต้องการ ความรู้ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การป้องกันโรค แมลง และศัตรูพืช เกษตรกร ต้องการความรู้ระดับมากที่สุดจากสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ สอดคล้องกับ ประภาพรณ เหล่าวีระกุล (2554) ได้ศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และในส่วนตัวความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรต่อบลกันทราชมัย อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบการทัศนศึกษาในระดับมากที่สุด อาจเนื่องจากการไปทัศนศึกษาดูงานเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกษตรกรได้เห็นสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์และได้รับความรู้ที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น และนำไปปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ มีทัศนคติที่ดีต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ และมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ได้แก่ การป้องกันโรค แมลง และศัตรูพืช การเตรียมดิน/การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน การเลือกใช้พันธุ์ข้าว/การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเก็บรักษาข้าวเปลือก การเก็บเกี่ยวข้าวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว วิธีการปลูกและการเลือกพื้นที่ปลูกจากสื่อบุคคลหน่วยงานของราชการ เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับขาดแคลนแหล่งน้ำ การจดบันทึกไม่ต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และแหล่งรับซื้อผลผลิตข้าวอินทรีย์ ส่งผลให้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการจดบันทึกข้อมูลในกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ทุกขั้นตอนและการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการบันทึกเพราะการจดบันทึกเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งชี้ถึงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์มีโอกาสได้รับการรับรองมาตรฐานมากขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ในการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระยะเริ่มต้น ควรเริ่มจากสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการผลิตข้าวอินทรีย์และส่งเสริมจากเกษตรกรรายย่อยที่มีความสนใจก่อนที่พัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่ม

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพทั้งนี้ควรมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนให้คำแนะนำเกษตรกรอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันทุกฝ่าย และควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง โดยเน้นการส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยที่สนใจก่อน และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม สนับสนุนให้เกิด ตลาดในพื้นที่ก่อนขยายไปสู่ระดับที่กว้างขวางมากขึ้น ภายใต้มาตรฐานการรับรองที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการผลิตข้าวอินทรีย์และการผลิตข้าวเคมีในรอบการผลิตปีเดียวกัน เนื่องจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในครั้งนี้เป็นภาพรวมคร่าวๆ ที่ยังไม่ได้พิจารณารายละเอียดองค์ประกอบของต้นทุน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การผลิตทั้งหมด เพราะต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตข้าวเป็นประเด็นหนึ่งที่จะสร้างแรงจูงใจประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการผลิตข้าวเคมีเป็นข้าวอินทรีย์มากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้น ควรมีการศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เปรียบเทียบและวางแผนการผลิต และการพัฒนาการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2564.

(พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

ดารี ถาวรมาศ. (2547).หลักการการผลิตข้าวอินทรีย์. *กลีกร* ,77(3), 6-12.

บุญดิษฐ์ วรินทร์รักษ์. (2550). รูปแบบการผลิตพืชสำหรับข้าวหอมมะลิไทยอินทรีย์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร :

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว.

ประภาพรณ เหล่าวีระกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต ธุรกิจเกษตร). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปฐวิญญ์ พิทยาภินันท์และอุไรวรรณ ทองแกมแก้ว. (2561). จากนาข้าวเคมีสู่ข้าวอินทรีย์วิถีพอเพียง : การถอดบทเรียนจาก แหล่งปลูกข้าวสังข์หยดดั้งเดิมในจังหวัดพัทลุง. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*. 11(4), 64-74.

พหล ศักดิ์คะหัตน์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกทำการเกษตรแบบเคมีหรือแบบอินทรีย์ ของเกษตรกรใน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 34(2), 66-77.

ศิริพร หล้าวรรณและสุพัตรา ศรีสุวรรณ. (2562). ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวตามมาตรฐานอินทรีย์ อำเภอ ห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 37(1), 394-404.

สุพรรณิ เลขกลาง. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ สืบค้นจาก

https://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/index.php?/KUCON2/search_detail_result/12843

สุพรรณิ ไขว้ดิวัฒน์. (2560). การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการผลิตข้าวแบบเกษตรอินทรีย์และการปลูก ข้าวแบบเกษตรเคมี. (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 28

มิถุนายน 2562, จาก http://impexp.oae.go.th/service/export.php?YEAR=2561&i_type

=1&PRODUCT_ID=1273&wf_search=&WF_SEARCH=Y.

_____. (2561). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2562, จาก oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียดข้าวนาปี/TH-TH.

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. (2550). *องค์ความรู้เรื่องข้าว*. กรุงเทพฯ. กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.